

Innst. 241 S

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 64 S (2015–2016)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2016 under Arbeids- og sosialdepartementet (tilleggsbevilgning som følge av endringer i dagpengeregelverket)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innledning

I proposisjonens fremmes forslag til tilleggsbevilgning under kap. 2541 Dagpenger, post 70 Dagpenger. Forslaget skal gjøre det lettere å kombinere dagpenger med utdanning og bedre mulighetene for å etablere egen næringsvirksomhet med dagpenger.

1.2 Forslaget

Kap. 2541 Dagpenger

POST 70 DAGPENGER, OVERSLAGSBEVILGNING

Forslaget om adgang til inntil ti dager med studiesamlinger på dagtid medfører et økt bevilgningsbehov på om lag 25 mill. kroner i 2016 og 40 mill. kroner i 2017 (helårseffekt). Forslaget om utvidet adgang til å fortsette påbegynt utdanning gir et økt bevilgningsbehov på om lag 8 mill. kroner i 2016 og 12 mill. kroner i 2017 (helårseffekt). Det tas sikte på iverksettelse 1. mai 2016.

Forslaget om utvidet periode med dagpenger under etablering av egen virksomhet gir et økt bevilgningsbehov på om lag 10 mill. kroner i 2016 og 20 mill. kroner i 2017 (helårseffekt). Arbeids- og sosialdepartementet vil fremme forslag til lovendring så raskt som mulig, med sikte på iverksettelse 1. juli 2016.

Forslagene gir samlet sett et økt bevilgningsbehov på 43 mill. kroner i 2016 og 72 mill. kroner i 2017 (samlet helårseffekt).

Det vises til proposisjonens kapittel 3 der det gjøres detaljert greie for forslaget.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Dag Terje Andersen, Fredric Holen Bjørdal, Lise Christoffersen og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Stefan Heggelund, lederen Arve Kambe, Bente Stein Mathisen og Bengt Morten Wenstøb, fra Fremskrittspartiet, Ingebjørg Amanda Godskesen og Erlend Wiborg, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Venstre, Sveinung Rotevatn, og fra Sosialistisk Venstreparti, Kirsti Bergstø, viser til at arbeidsmarkedet er i endring og behovet for å justere regelverket for dagpenger er til stede.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, er derfor fornøyd med at regjeringen fremmer flere endringer som vil gjøre det lettere for dem som mister jobben å få ny jobb eller å starte egen virksomhet. Regjeringen foreslår å utvide adgangen til å delta på studiesamlinger på dagtid til inntil ti dager per semester, samt utvidet adgang til å fortsette påbegynt utdanning når man blir arbeidsledig, og utvider perioden med dagpenger under etablering av egen virksomhet.

Flertallet er opptatt av at arbeidstakere tar tilleggsutdanning, fullfører tidligere igangsatt utdanning og starter utdanning også når man er en del av arbeidslivet. Den økte arbeidsledigheten har medført

at mange av dem som har mistet jobben, var i gang med slik utdanning i kombinasjon med jobb som var godkjent av arbeidsgiver. Flertallet er derfor svært fornøyd med at regjeringen foreslår å gjøre det enklere å fortsette påbegynt utdanning man hadde i arbeidsforholdet etter at man er blitt arbeidsledig.

Flertallet synes regjeringens forslag godt balanserer prinsippene om livslang læring, arbeidslinjen og at utdanning som hovedregel ikke skal finansieres av dagpenger. Hovedregelen om at dagpenger og utdanning ikke kan kombineres, står fast.

Flertallet støtter regjeringens vurdering av at de begrensede unntakene for reglene om dagpenger i kombinasjon med utdanning er lite fleksible, men også moden for modernisering. Utdanning i dag forutsetter ikke at man må studere på dagtid og heller ikke hver dag. En rekke studier gir mulighet for noen få studiesamlinger på dagtid i løpet av et semester. Det gjør, etter flertallets mening, det lettere for dem som er arbeidsledige å fortsette påbegynt utdanning og i tillegg være aktiv jobbsøker. Flertallet er enig i at å tillate studiesamlinger på dagtid med inntil ti dager per semester i kombinasjon med at studiet må ha minst 50 pst. redusert studieprogresjon, er et godt virkemiddel for å gjøre regelverket enklere og bedre.

Flertallet er videre fornøyd med at regjeringen gir et mer generelt unntak fra kravet om at undervisningen ikke kan foregå på dagtid for dem som har startet utdanning før ledighet, og ikke starter utdanning som en konsekvens av ledigheten. Flertallet støtter også at det blir gitt unntak fra vilkåret om å følge undervisningen for denne gruppen.

Flertallet er meget fornøyd med at regjeringen foreslår å utvide adgangen til å motta dagpenger under etablering av egen virksomhet, slik at man nå kan motta dagpenger i 12 måneder for å starte egen virksomhet.

På denne bakgrunn støtter flertallet regjeringens forslag om endringer i statsbudsjettet for 2016 under Arbeids- og sosialdepartementet som følge av endringer i dagpengereguleringen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til forslagene i proposisjonen som gir mulighet for å slutføre påbegynte studier i perioder hvor det mottas dagpenger, og vil støtte de forslagene som er lagt frem i denne proposisjonen. Det er svært lenge siden vi har hatt så høy ledighet i Norge som dagens nivå på 4,8 pst. Flere av dem som nå blir ledige har startet på utdanninger som vil gjøre dem bedre i stand til å få seg nytt arbeid, og disse medlemmer mener det er riktig at ledige som har påbegynt studier, kan slutføre disse innenfor de rammer som er foreslått i proposisjonen. Disse medlemmer er kjent med at personer som for eksempel har jobbet skift, har

brukt friperioder til å ta utdanning. Det bør være en fleksibilitet i systemet som gjør at disse kan avslutte påbegynt utdanning.

Selv om disse medlemmer støtter det fremlagte forslaget, mener disse medlemmer at forslaget om endringer i dagpengereguleringen slik det er utformet, bare møter en liten gruppe av dem som rammes av arbeidsledighet. Forslaget definerer ingen tydelig målgruppe, men det henvises til studier og studiepoeng. Dette tyder på at forslaget ikke er ment å møte de grunnleggende utfordringene som er på arbeidsmarkedet. Disse medlemmer er enig med arbeids- og sosialminister Anniken Hauglie, som i Stortingets spørretime den 10. februar 2016 henviste til et besøk i Rogaland der 40 pst. av unge ledige mellom 16 og 29 år ikke hadde fullført utdanning på videregående skole, og sa at det var fornuftig å bruke momentumet nå til å gi dem mulighet til å fullføre videregående skole. Dette er, etter disse medlemmers mening, det viktigste å finne løsninger på. Derfor er ikke de endringer som foreslås i denne proposisjonen rettet inn mot dem som faktisk trenger det mest. Forslaget legger ikke opp til at unge som ikke har fullført videregående skole kan kombinere det med dagpenger.

Disse medlemmer peker på at regjeringen ikke er tydelig på hvem og hvor mange er ment å nå gjennom proposisjonen. Statsråden svarer i brev av 4. april 2016 at det ikke er mulig å utarbeide et anslag over hvor mange som lar være å ta utdanning i dag som følge av at de mottar dagpenger. Hvor mange som vil kunne ta utdanning med nye regler, blir antydning gjennomsnittlig til 125 flere dagpengemottakere i 2016 og 200 flere dagpengemottakere i 2017, men det presiseres at det er knyttet «betydelig usikkerhet» til tallene. Det kan heller ikke gjøres rede for hvor mange dagpengemottakere som startet opp for henholdsvis 3 og 5 år siden som fortsatt driver sin virksomhet i dag.

Unge arbeidsledige uten fullført videregående opplæring er, etter disse medlemmers oppfatning, en viktig målgruppe i kampen mot arbeidsledigheten, som ikke nevnes i proposisjonen. Statsråden svarer i brevet at:

«... i den grad den videregående opplæringen er lagt opp slik at den tilfredsstillende kravene som unntaksbestemmelsene setter mht. undervisningsopplegg, redusert studieprogresjon mv., vil en søknad om å få beholde dagpengene kunne innvilges.»

Disse medlemmer vil ytterligere styrke unge arbeidslediges rett til videregående opplæring mens de mottar dagpenger.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen inkludere at unge med dagpenger som ikke har fullført videregående skole tas med i målgruppen for lemping av vilkårene for å motta dagpenger i kombinasjon med utdanning.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil også øke bedriftenes muligheter til å bruke bedriftsintern opplæring (BIO), for å styrke kompetansen og opplæringsmulighetene til ansatte i bedrifter som er rammet av nedgangskonjunkturen. Disse medlemmer går inn for å endre regelverket slik regjeringen Stoltenberg gjorde i 2009, slik at også bedrifter som blir rammet av markedssvikt på grunn av konjunkturmessige forhold, kan bli innvilget støtte til BIO.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen endre forskriften om Bedriftsintern opplæring (BIO) slik at ordningen også gjelder bedrifter som opplever konjunktursvikt.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at regjeringens hovedsatsing for å få Norge ut av den ledighetssituasjonen som rammer for mange, er skattelette, uten at det er mulig å identifisere noen effekt av dette på sysselsettingen. I tillegg legger regjeringen vekt på gründerskap. Disse medlemmer vil støtte oppunder gründere og viser til at tiltakspakkene som ble lagt fram i forbindelse med finanskrisen, ble etableringstilskuddet økt betydelig. Når det nå foreslås å øke perioden en arbeidsledig kan kombinere gründerskap og ledighetstrygd med fra 9 til 12 måneder, vil disse medlemmer støtte dette. I dag praktiseres ordningen slik at dagpengemottakere som vil etablere egen bedrift må gjennom en tidsbestemt utviklings- og oppstartsfase. Perioden for utviklingsfase er på 6 måneder, noe som gjør at det går lang tid før en idé kan testes ut i det faktiske markedet. Det er etter disse medlemmers oppfatning et tiltak med usikker sysselsettingseffekt uten at de øvrige virkemidlene som rettes mot gründere, forsterkes. Disse medlemmer viser for øvrig til at norske gründere har søkt om 490,8 mill. kroner i etableringstilskudd fra Innovasjon Norge og Næringsdepartementet i 2015. Det er en økning på 193 mill. kroner fra året før. Disse medlemmer mener tallene representerer en udekket etterspørsel. Regjeringens forslag om å utvide muligheten til å motta dagpenger under etablering fra 9 til 12 måneder har til sammenligning en kostnadsramme på 10 mill. kroner inneværende år. I de siste årene har det

gjennomsnittlig vært under 200 dagpengemottakere som benytter ordningen, og statsråden opplyser i brev at ambisjonen er å øke med 50 i inneværende år. Disse medlemmer stiller seg kritisk til om forslaget til utvidelse har et tilstrekkelig omfang til å gi målbar effekt på arbeidsledigheten.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen endre praktiseringen av ordningen slik at perioden dagpengemottakere som etablerer egen bedrift må gjennomføre en utviklingsfase, reduseres til 3 måneder.»

Komiteens medlem fra Senterpartiet støtter forslagene i proposisjonen om å utvide adgangen til å delta på studiesamlinger på dagtid til inntil ti dager per semester, om utvidet adgang til å fortsette påbegynt utdanning når man blir arbeidsledig og utvidet periode med dagpenger under etablering av egen virksomhet. Selv om disse endringene bare vil hjelpe en avgrenset gruppe av dem som blir arbeidsledige, mener dette medlem at forslagene bør støttes.

Dette medlem mener det bør opprettholdes et tydelig skille mellom å være under utdanning og å være arbeidsledig. Kravet om at arbeidsledige maks kan ta tre måneders kurs på dagtid i løpet av arbeidsledighetsperioden, og kravet om halv progresjon, bidrar til å opprettholde denne grensen. Dette medlem mener imidlertid at det i dagens regler ligger en diskriminering med hensyn til hva slags kurs man kan ta uten å få trekk i dagpenger. Kurs på dagtid som gir studiepoeng og som er del av en grad, er eksplisitt nevnt som noe som ikke kan kombineres med dagpenger. Dette er til forskjell fra andre kurs. Dette medlem mener derfor regjeringen bør, innenfor øvrige gjeldende begrensninger (maks tre måneders kurs, halv progresjon osv.), oppheve den kvalitative diskrimineringen for poenggivende kurs som ligger i den nåværende dagpengeforskriftens 4.3 b) annet ledd.

Dette medlem viser til at hovedårsaken til den økte arbeidsledigheten i Norge er konsekvensene i det norske arbeidsmarkedet som følge av oljeprisfallet, med tilhørende lavere aktivitet i petroleumsrelatert næringsliv.

Dette medlem vil understreke at Norges tilslutning til Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet (EØS) har gitt en svært stor tilstrømming i det norske arbeidsmarkedet av arbeidstakere fra EØS-området etter de store øst-utvidelsene av Den europeiske union (EU) i 2004 og 2007. Fri bevegelse av arbeidskraft innen EØS-området medvirker etter dette medlemms syn til en høyere arbeidsledighet i Norge nå, fordi svært mange EØS-borgere som har

bosatt seg i Norge etter 2004, vil bli boende her selv om de blir arbeidsledige. Videre er fremdeles det norske arbeidsmarkedet – selv med økende arbeidsledighet – attraktivt for svært mange EØS-borgere. Uten regulering av tilstrømmingen av arbeidstakere fra EØS-området, som utgjør en vesentlig del av tilbudssiden i det norske arbeidsmarkedet, er ikke full sysselsetting i det norske arbeidsmarkedet oppnåelig.

Dette medlem vil poengtere at Norges selvstendige valuta – den norske krona – motvirker de negative virkningene av oljeprisfallet i norsk økonomi og det norske arbeidsmarkedet og tilhørende lavere aktivitet i petroleumsrelaterte bedrifter. Dette medlem vil understreke at arbeidsledigheten ville ha vært langt høyere enn i dag dersom Norge var tilsluttet den felleseuropeiske valutaen euro.

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen endre forskriften om Bedriftsintern opplæring (BIO) slik at ordningen også gjelder bedrifter som opplever konjunktursvikt.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen inkludere at unge med dagpenger som ikke har fullført videregående skole tas med i målgruppen for lemping av vilkårene for å motta dagpenger i kombinasjon med utdanning.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen endre praktiseringen av ordningen slik at perioden dagpengemottakere som etablerer egen bedrift må gjennomføre en utviklingsfase, reduseres til 3 måneder.

4. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I statsbudsjettet for 2016 blir det gjort følgende endring:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
2541		Dagpenger	
	70	Dagpenger, <i>overslagsbevilgning</i> , økes med	43 000 000
		fra kr 15 264 000 000 til kr 15 307 000 000	

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 26. april 2016

Arve Kambe

leder og ordfører